

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Καί στό ΜΑΘΗΜΑ αὐτό συνεχίζουμε τήν μελέτη τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ θέματος μέσα ἀπό θεατρικά ἔργα.

«ΚΑΡΜΕΝ» ὄπερα τοῦ Ζώρζ Μπιζέ.

Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐκτυλίσσεται στήν Ἰσπανία. Μπροστά σ' ἓνα καπνεργοστάσιο στή Σεβίλλη βρίσκεται μιὰ στρατιωτική φρουρά. Οἱ στρατιῶτες ἀσχολοῦνται μέ τόν κόσμο πού πηγαινοέρχεται. Τούς πλησιάζει μιὰ ὄμορφη κοπέλα, ἡ Μικαέλα καί ἀπευθυνόμενη στόν δεκανέα Μοράλες ζητᾶ νά ἰδεῖ τόν δεκανέα ντόν Ζοζέ. Τήν πληροφορεῖ ὅτι θά ἔλθει σέ λίγο, ὅταν θά γίνεῖ ἀλλαγὴ φρουρᾶς. Σύντομα ἔρχονται οἱ στρατιῶτες, πού θά ἀντικαταστήσουν τήν φρουρά, ἀκολουθούμενοι ἀπό παιδιὰ πού μιμοῦνται τούς στρατιῶτες καί τραγουδοῦν πρόσχαρα.

Ἡ παλιά φρουρά ἀποχωρεῖ, ὁ ὑπολοχαγός Τσουνίγκα ζητᾶ ἀπό τόν ντόν Ζοζέ πληροφορίες γιά τό κτίριο πού βρίσκεται μπροστά τους καί τίς ἐργάτριες πού δουλεύουν σ' αὐτό. Καθώς οἱ ἐργάτριες βγαίνουν στόν δρόμο γιά διάλειμμα, νεαροί πλησιάζουν γιά νά ρίξουν τά δίχτυα τους. Οἱ στρατιῶτες σχολιάζουν τήν συμπεριφορὰ τους. Συνηθισμένες οἱ ἐργάτριες μέ τήν πολιορκία τῶν νεαρῶν ἀντρῶν τραγουδοῦν: «... τά γλυκόλογα τῶν ἐραστῶν εἶναι καπνός, ὁ ἐνθουσιασμός κι' οἱ ὄρκοι τους εἶναι καπνός». Οἱ στρατιῶτες παρατηροῦν ὅτι ἀνάμεσα στίς ἐργάτριες δέν βρίσκεται ἡ πιό μοιραία, ἡ τσιγγάνα Κάρμεν. Ἀλλά σύντομα ἐμφανίζεται καί πολιορκεῖται ἀπό τούς νεαρούς πού ἐκλιπαροῦν τόν ἔρωτά της. Ἐκείνη τούς μιλά γιά τήν ἄστατη φύση τοῦ ἔρωτα. Πλησιάζει τόν ντόν Ζοζέ, τοῦ πετᾶ ἓνα λουλούδι. Ἐκεῖνος τήν σαίτια τοῦ ἔρωτα ἀρχικά τήν εἶδε σάν χειρονομία ἀναίδειας. Παίρνει τό λουλούδι καί τό κρατᾶ. Οἱ ἐργάτριες ἐπιστρέφουν στό ἐργοστάσιο.

Ἔρχεται ἡ Μικαέλα καί δίνει στόν ντόν Ζοζέ ἓνα γράμμα ἀπό τήν μητέρα του καί χρήματα. Τοῦ μεταφέρει ἓνα φιλί της. Ἐκεῖνος συγκινεῖται καί ἐκφράζει

νοσταλγία για τό χωριό του. Στο γράμμα ή μητέρα του, εκτός από τίς συμβουλές της, τοῦ συνιστᾶ τήν Μικαέλα για κατάλληλη σύζυγο.

Ἀκούονται φωνές ἀπό τό καπνεργοστάσιο. Ἐργάτριες ξαναβγαίνουν στό δρόμο, δύο ομάδες ἀπό αὐτές ἀνταγωνίζονται νά πείσουν τόν ὑπολοχαγό Τσουνίγκα για τήν αἰτία καί τήν ὑπεύθυνη τοῦ καβγᾶ. Μέ διαταγή του ὁ ντόν Ζοζέ μπαίνει στό ἐργοστάσιο μέ δύο στρατιῶτες. Συλλαμβάνουν τήν Κάρμεν πού ἀντί ν' ἀπαντήσει στίς ἐρωτήσεις τοῦ ὑπολοχαγοῦ τραγουδᾷ. Ἀποφασίζει νά τήν στείλει φυλακή μέ τήν συνοδεία τοῦ ντόν Ζοζέ. Ἡ Κάρμεν καταφέρνει νά γοητεύσει τόν δεκανέα καί μέ ἀντάλλαγμα τόν ἐρωτά της ἐξασφαλίζει τήν βοήθειά του για νά δραπετεύσει.

Στήν ταβέρνα τοῦ φίλου τῆς Λίλας Πάστια ή Κάρμεν καί ἄλλες τσιγγάνες ψυχαγωγοῦν ἀξιωματικούς. Ἀνάμεσά τους καί ὁ ὑπολοχαγός Τσουνίγκα. Ἡ Κάρμεν μαθαίνει ὅτι ὁ ντόν Ζοζέ, πού εἶχε τιμωρηθεῖ για τήν δραπέτευσή της, ἀποφυλακίσθηκε. Ἔρχεται ὁ φημισμένος ταυρομάχος Ἐσκαμίλιο μέ τήν παρέα του καί προσπαθεῖ νά κερδίσει τήν καρδιά τῆς Κάρμεν. Ἐκείνη δέν ἀνταποκρίνεται, τοῦ ἀφήνει ὅμως κάποια ἐλπίδα. Πρίν ἀποχωρήσουν ἀπό τήν ταβέρνα οἱ θαμῶνες, ὁ Τσουνίγκα, πού ἔχει ἐρωτευθεῖ τήν Κάρμεν, τῆς λέει ὅτι θά ἐπιστρέψει σύντομα.

Ἡ Κάρμεν ἀρνεῖται νά συμμετάσχει αὐτή τήν νύχτα στό σχέδιο τῶν φίλων της λαθρεμπόρων - φόρτωση ἀγγλικῶν ἐμπορευμάτων - ἐπειδή εἶναι ἐρωτευμένη. Ἔρχεται ὁ ντόν Ζοζέ καί ή Κάρμεν χορεύει γι' αὐτόν. Σύντομα ὅμως ή χαρά της σβήνει καί δοκιμάζει ἀπογοήτευση. Γιατί ὁ ντόν Ζοζέ τῆς λέει ὅτι πρέπει νά φύγει, ἔχει ὑπηρεσία. Δέν συγκινεῖται ἀπό τό γεγονός ὅτι ἔχει φυλάξει τό λουλούδι πού τοῦ ἔδωσε ὅταν τόν πρωτοεἶδε. Ἄν πράγματι τήν ἀγαπᾷ, πρέπει νά τήν ἀκολουθήσει στά βουνά. Εἰσβάλλει ὁ Τσουνίγκα καί βλέποντας τόν δεκανέα του, τόν διατάσσει νά φύγει. Ἐκεῖνος ἀρνεῖται, ὁ ὑπολοχαγός τόν χτυπᾷ, ὁ ντόν Ζοζέ τραβᾷ τό σπαθί του, ή Κάρμεν μπαίνει ἀνάμεσά τους φωνάζοντας τούς συντρόφους της. Συλλαμβάνουν τόν Τσουνίγκα, τόν ἀφοπλίζουν καί τόν ἀπομακρύνουν. Ὁ ντόν Ζοζέ εἶναι πλέον ἀναγκασμένος ν' ἀκολουθήσει τήν Κάρμεν καί τούς συντρόφους της.

Στό βουνό ἀνάμεσα στούς λαθρέμπορους ή Κάρμεν καί ὁ ντόν Ζοζέ. Συννεφιασμένη ή σχέση τους. Οἱ τσιγγάνες βλέπουν θάνατο για τήν Κάρμεν στά χαρτιά πού ρίχνουν. Ἔρχεται ὁ Ἐσκαμίλιο νά κερδίσει τήν Κάρμεν, γιατί ἔχει πληροφορηθεῖ ὅτι κουράστηκε ἀπό τόν δεκανέα ἐραστή της. Ὁ ντόν Ζοζέ προκαλεῖ τόν ταυρομάχο σέ μονομαχία πού ή παρέμβαση τῆς Κάρμεν ἀποτρέπει. Ὁ Ἐσκαμίλιο τούς προσκαλεῖ ὅλους στήν ἐπόμενη ταυρομαχία του. Φθάνει ή Μικαέλα καί λέει στόν ντόν Ζοζέ ὅτι ή μητέρα του πεθαίνει. Ὁ ντόν Ζοζέ φεύγει μαζί της. Ἐξω ἀπό τήν ἀρένα μικροπωλητές πωλοῦν τήνπραμάτεια τους. Κόσμος ἔρχεται για τήν ταυρομαχία. Φθάνει ὁ Ἐσκαμίλιο μέ τήν Κάρμεν. Ὅταν ὁ κόσμος ἔχει μπεῖ στήν ἀρένα, ὁ ντόν Ζοζέ πλησιάζει τήν Κάρμεν καί τήν παρακαλεῖ νά φύγει μαζί

του. Έκείνη αρνείται. Θέλει νά είναι ελεύθερη. Όταν ακούονται ζητωκραυγές, ή Κάρμεν σπεύδει νά μπει στην άρένα για νά μοιραστεί τόν θρίαμβο του νέου έραστή της Έσκαμίλιο, αλλά ό ντόν Ζοζέ τήν έμποδίζει. Όργισμένη του έπιστρέφει τό δαχτυλίδι του. Ό ντόν Ζοζέ τήν μαχαιρώνει, ενώ ό Έσκαμίλιο σκοτώνει τόν ταύρο στην άρένα. Τό πλήθος που βγαίνει από τήν άρένα βλέπει τήν Κάρμεν νεκρή στην άγκαλιά του ντόν Ζοζέ που όμολογεί τό έγκλημά του. Έχοντας συνηθίσει νά τρυγάει τίς φευγαλέες άπολαύσεις του έρωτα, ή Κάρμεν νομίζει ότι είναι ευτυχισμένη. Δέν γεύεται τούς καρπούς της αυθεντικής αγάπης που είναι ύπεύθυνη. Δέσμια του έρωτικού πάθους νομίζει ότι είναι ελεύθερη, επειδή αλλάζει εύκολα έραστές. Η ανθρώπινη καρδιά είναι χώρος ιερός. Η βεβήλωσή του έχει δυσάρεστες συνέπειες, κάποτε τραγικές.

«ΕΝΑ ΚΑΠΕΛΟ ΓΕΜΑΤΟ ΒΡΟΧΗ» του Άμερικανού συγγραφέα Μ.

Γκάτσο.

Σχεδόν κάθε ήμέρα διαβάζουμε στον Τύπο τήν θλιβερή είδηση του θανάτου κάποιου ναρκομανούς. Καί ή είδηση είναι πιό θλιβερή όταν πρόκειται για νέο άνθρωπο. Γιατί πονάς περισσότερο όταν ένα τρυφερό βλαστάρι, αντί ν' ανθίζει καί νά καρποφορεί στή δροσιά καί στό φώς της ζωής φθάνει σ' ένα τραγικό θάνατο χωρίς δικαίωση, από τό μονοπάτι του ψυχικού μαρασμού.

Άλλά δέν είναι μόνον ή θλιβερή κατάληξη αυτών που διάλεξαν τήν πύλη των ναρκωτικών για νά βρούν τήν ευτυχία καί αντί για τόν παράδεισο που τούς ύποσχέθηκαν μπήκαν στην κόλαση. Είναι καί ή τραγική πορεία τους, που όσοι δέν έχουμε άμεση αντίληψη, άγνοούμε.

Αυτή τή δραματική κατάσταση του ναρκομανούς καί τίς έπιπτώσεις του πάθους στην οικογένειά μας άποκαλύπτει κατά τρόπο συγκλονιστικό τό έργο του Άμερικανού συγγραφέα Μ. Γκάτσο « Ένα καπέλο γεμάτο βροχή».

Τό σχηματικό συμβολίζει ένα διάτρητο σπίτι, μιά έστία εκτεθειμένη στους τέσσαρους άνέμους, έπισημαίνοντας τήν κυριώτερη αίτία που όδηγεί στά ναρκωτικά. Πέρα από αυτό εκτείνεται ή άμερικάνικη μεγαλούπολη, ένα κοινωνικό περιβάλλον χωρίς ζεστασιά ανθρωπιάς, ένας κόσμος γεμάτος παγίδες καί πειρασμούς.

Ό Τζώνη Πόπ αντιπροσωπεύει χαρακτηριστική περίπτωση ναρκομανούς. Αυτός καί ό αδελφός του Πόλο έμειναν νωρίς όρφανοί από μητέρα καί πέρασαν τά κρίσιμα χρόνια της έφηβείας καί της πρώτης νιότης έξω από τήν θαλπωρή καί τήν σιγουριά της οικογενειακής έστίας, σέ συγγενείς καί σέ ίδρυμα. Διαποτισμένος από τόν άτομισμό ό πατέρας τους Τζών Πόπ δέν μπόρεσε νά δώσει πνευματική θεμελίωση στή ζωή των παιδιών του ούτε νά έμπνεύσει προσπάθειες καί έπιδιώξεις

πού καταξιώνουν την ζωή του ανθρώπου. Δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται για τα προβλήματά τους. Έτσι ο μεγάλος γιός έχει ξαναμπει στην κόλαση των ναρκωτικών. Τόν έχουν διώξει από την δουλειά του. Για να εξασφαλίσει την «δόση» του χρεώνεται στους εμπόρους του λευκού θανάτου. Άπουσιάζει από τό σπίτι μέρες και νύχτες, παραμελεί την γυναίκα του που είναι έγκυος. Η Σήλα δοκιμάζεται από την ανεξήγητη συμπεριφορά του, υποπτεύεται ότι την άπατά, αλλά δεν δημιουργεί σκηνές ζήλειας. Αντιμετωπίζει σκληρούς ήθικους πειρασμούς και απελπισμένη έτοιμάζεται να τον εγκαταλείψει φεύγοντας με τον αδελφό του.

Βλέπουμε πάνω στη σκηνή την κρίση που του προκαλεί η στέρηση σ' όλη την τραγική της κλίμακα, από την ανησυχία μέχρι τον σφαδασμό. Μας αποκαλύπτεται τό άπαίσιο πρόσωπο των άδίστακτων κακοποιών που διακινούν τά ναρκωτικά και πόσο τρομερό πράγμα είναι να εξαρτάσαι από την «μεγαλοφυχία» τους.

Ο Τζώνυ δεν κερδίζει την συμπάθειά μας μόνον επειδή είναι ένα τραγικό θύμα, αλλά και με τον αγώνα του να απαλλαγεί από την εξάρτηση του ναρκωτικού. Ο χαρακτήρας του δεν έχει τίποτε τό αποκρουστικό. Η συμπεριφορά του αποκαλύπτει καλά στοιχεία. Κάποιες ανθρώπινες νότες, ή προοπτική να γίνει πατέρας αγγίζουν την καρδιά του θεατού.

Πολλούς αντιπροσωπεύει ο πατέρας που, όταν πληροφορείται την αίτία του προβλήματος του γιού του, ξεσπά σε άπειλές έναντίον των ύπευθύνων και δεν βλέπει τίς δικές του ευθύνες.

Άν για τούς περισσότερους ναρκομανείς δεν ύπάρχει δρόμος διαφυγής από την κόλαση, ο Τζώνυ μας δίνει την έλπίδα ότι με τον αγώνα του, με την συμπαραστάση των δικών του και την οργανωμένη βοήθεια της πολιτείας, θά νικήσει. Όταν έλθει στον κόσμο και τό παιδί του, θά αποκτήσει ακόμη ένα ψυχολογικό στήριγμα.

«ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ» κωμωδία του Άριστοφάνη.

Η ύπόθεση του έργου εκτυλίσσεται στην Άθήνα κατά την διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Πρωί έξω από τό σπίτι της ή Λυσιστράτη εκφράζει την άπορία της γιατί δεν έχουν έλθει οί γυναίκες που έχει προσκαλέσει. Βγαίνει από τό σπίτι της ή γειτόνισσά της Καλονίκη, οί δύο γυναίκες συζητούν. Άπαντώντας σ' έρώτησή της, ή Λυσιστράτη την πληροφορεί ότι εκάλεσε τίς συμπολίτισσές τους για να πάρουν άπόφαση για την σωτηρία της Ελλάδος. Έρχεται και ή Μυρρίνη, φθάνει από την Σπάρτη ή Λαμπιτώ. Στη συνέχεια έρχονται άπεσταλμένες από την Βοιωτία και την Κόρινθο.

Η Λυσιστράτη τίς έρωτά εάν είναι διατεθειμένες να ύποστούν κάποιες θυσίες προκειμένου να επιτύχουν τον τερματισμό του Πελοποννησιακού πολέμου που

κρατᾶ τούς ἄντρες τους μακριά τους. Μετά τήν θετική ἀπάντησή τους ἡ Λυσιστράτη προτείνει νά κηρύξουν σεξουαλική ἀποχή. Τίς πληροφορεῖ ὅτι θά γίνει κατάληψη τῆς Ἀκροπόλεως. Μέ βαριά καρδιά ὀρκίζονται νά τηρήσουν τήν ἀποχή. Ἡ Λαμπιτώ φεύγει γιά τήν Σπάρτη γιά νά ἐφαρμοσθεῖ καί ἐκεῖ ἡ ἀπόφασή τους. Ὅλες οἱ γυναῖκες ἀποχωροῦν.

Ἔρχεται ὁ Χορός τῶν γερόντων φορτωμένων μέ ξύλα. Κακολογοῦν τίς γυναῖκες πού ἔχουν καταλάβει τήν Ἀκρόπολη. Θά ἀνάψουν φωτιά γιά νά τίς ἀναγκάσουν νά ἀποχωρήσουν. Φθάνει ὁ Χορός τῶν γυναικῶν. Ἡ κάθε μία κρατᾶ μιᾶ στάμνα γεμάτη νερό γιά κατάσβεση τῆς φωτιᾶς. Οἱ γέροντες τους ἐπιτίθενται, ἐκείνες ἀντιστέκονται, ἡ σύγκρουση ἐκφυλίζεται σέ ἐριστικό διάλογο. Τό κατάβρεγμα κατευνάζει τόν θυμό τῶν γερόντων.

Ἔρχεται ὁ Πρόβουλος συνοδευόμενος ἀπό Σκύθες τοξότες. Ἐκφράζει πρὸς τούς γέροντες τήν ἀγανάκτησή του γιά τήν ἀντίδραση τῶν γυναικῶν στίς πολιτικές πρωτοβουλίες τῶν ἀντρῶν τους. Ὅταν ζητᾶ νά γίνει ἐπίθεση κατά τῆς Ἀκροπόλεως, ἐμφανίζεται ἡ Λυσιστράτη καί ἄλλες γυναῖκες καί οἱ τοξότες τρέπονται σέ φυγή. Κατά τόν διάλογο πού ἀναγκάζεται νά κάνει μέ τήν Λυσιστράτη ὁ Πρόβουλος μαθαίνει τήν αἰτία καί τόν σκοπό τῆς ἐνέργειας τῶν γυναικῶν. Τοῦ πετοῦν στεφάνια καί ὁ Πρόβουλος ἀποχωρεῖ. Οἱ γυναῖκες ἐπιστρέφουν στήν Ἀκρόπολη.

Στήν ὀρχήστρα τοῦ θεάτρου οἱ δύο Χοροί, τῶν γερόντων καί τῶν γυναικῶν, ἐκφράζουν τίς δικές τους ὁ καθένας ἀπόψεις καί προτροπές. Οἱ γυναῖκες δέν πτοοῦνται ἀπό τίς ἀπειλές τῶν γερόντων. Θά τούς ἀψηφίσουν ἐάν ἔχουν τήν συμμαχία τῶν γυναικῶν τῆς Σπάρτης καί τῆς Θήβας. Ἡ Λυσιστράτη βγαίνει ἀπό τήν Ἀκρόπολη στεναχωρημένη γιατί κάποιες γυναῖκες, θέλοντας νά ἐπιστρέψουν στούς ἄντρες τους, χρησιμοποιοῦν διάφορα προσχήματα γιά νά πάρουν "ἄδεια ἐξόδου". Τούς διαβάζει κάποιο χρησμό καί τίς πείθει νά μείνουν ἐνωμένες καί νά κάνουν ὑπομονή γιά νά ἐπιτύχουν τόν σκοπό τους.

Νέα ἀντιδικία ἀνάμεσα στούς Χορούς τῶν γερόντων καί τῶν γυναικῶν. Ἀνταλλάσσονται ἀπειλές καί βωμολοχίες. Συνοδευόμενος ἀπό δούλο πού κρατᾶ τό παιδί του, ἔρχεται ὁ Κινησίας, ἄντρας τῆς Μυρρίνης, πού ἔχει κλειστεῖ στήν Ἀκρόπολη. Ἀναζητᾶ τήν γυναῖκα του, δοκιμάζεται φοβερά ἀπό τήν ἀπουσία της. Δασκαλεμένη ἀπό τήν Λυσιστράτη, ἡ Μυρρίνη ἐξάπτει τόν ἐρωτικό του πόθο, ἀλλά δέν ἱκανοποιεῖ τήν σφοδρή ἐπιθυμία του γιά ἐρωτικό σμίξιμο. Φθάνει κήρυκας τῶν Λακεδαιμονίων καί τούς πληροφορεῖ ὅτι καί στή Σπάρτη οἱ γυναῖκες, παρακινούμενες ἀπό τήν Λαμπιτώ, ἔχουν κηρύξει σεξουαλική ἀποχή. Γίνεται ἀντιληπτό ὅτι οἱ γυναῖκες ἔχουν προχωρήσει σέ εὐρεία συνωμοσία καί δέν μένει παρά νά ἐκλεγοῦν ἀπό τίς ἀντιμαχόμενες πλευρές ἐπίσημες ἀντιπροσωπεῖες πού θά ὀδηγήσουν στόν τερματισμό τοῦ πολέμου καί τῆς σεξουαλικῆς ἀποχῆς τῶν γυναικῶν.

Οἱ δύο Χοροί, τῶν γυναικῶν καί τῶν γερόντων, συμφιλιώνονται. Ἐγκωμιάζονται τά ἀγαθά τῆς εἰρήνης καί προαναγγέλλεται ἑορταστικό τραπέζι. Φθάνει ἡ ἐπίσημη ἀποστολή τῶν Σπαρτιατῶν. Μιλοῦν γιά τίς δυσμενεῖς συνέπειες πού ὑφίστανται ἀπό τήν σεξουαλική ἀποχή τῶν γυναικῶν. Ἔρχεται μιά ομάδα Ἀθηναίων πού ἀρχίζουν διαπραγματεύσεις γιά τήν παύση τοῦ μεταξύ τους πολέμου. Ἔρχεται ἡ Λυσιστράτη συνοδευόμενη ἀπό δύο κοπέλες. Ἡ μία εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς Συμφιλίωσης. Ἡ Λυσιστράτη κακίζει καί τίς δύο ἀντίπαλες πλευρές καί ἐπισημαίνει τό κακό πού προκαλοῦν στήν Ἑλλάδα. Ἀθηναῖοι καί Σπαρτιαῖτες ἀναγνωρίζουν καί ἐπαινοῦν τήν ὀρθότητα τῶν λόγων τῆς. Ἡ διαπραγματεύση προσκόπτει σέ ἀντιδικίες - λεπτομέρειες γιά τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης πού τελικά ὑπερνικῶνται. Ἡ σύναψη εἰρήνης ἑορτάζεται μέ τραγούδια καί προσφορά ἀγαθῶν ἀπό τόν Χορό στοὺς συμφιλιωμένους Ἀθηναίους καί Σπαρτιαῖτες πού γλεντοῦν. Ἡ Λυσιστράτη τοὺς συμβουλεύει νά εἶναι προσεκτικοί στίς μεταξύ τους σχέσεις. Οἱ Χοροί τῶν Σπαρτιατῶν καί τῶν Ἀθηναίων ἐπικαλοῦνται τήν συμπαράσταση τῶν θεῶν.

Τό λεγόμενο ἀσθενές φύλο δέν εἶναι ἀσθενές. Διαθέτει δυνάμεις καί ἰκανότητες πού, ἂν ἀξιοποιηθοῦν σωστά καί γιά σκοπούς πού ἀξίζουν ἀγῶνες καί θυσίες, μποροῦν νά ἐπιτευχθοῦν ἀξιοθαύμαστα πράγματα. Ὅχι μόνον σέ κοινωνικούς, πολιτισμικούς καί πολιτικούς χώρους. Πρωτίστως στό πιό σημαντικό ἔργο: στήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Ἡ γυναῖκα μπορεῖ νά πλάσει σωστοὺς ἀνθρώπους, ὑπεύθυνους πολῖτες, ἀξιους ἡγέτες. Εἶναι αὐτή πού κινεῖ τό λίκνο τοῦ πολιτισμοῦ.

«ΤΟ ΜΑΤΣ» τοῦ Γιώργου Μανιώτη.

Ὅπως καί σέ πλῆθος ἄλλων θεατρικῶν ἔργων, οἱ χαρακτῆρες καί στό «Μάτς» τοῦ Μανιώτη δέν εἶναι σπουδαῖα καί διακεκριμένα πρόσωπα, κατά τήν ἐπικρατοῦσα νοοτροπία ἀξιολογήσεως. Δέν εἶναι βασιλιάδες, πρίγκιπες καί ἄρχοντες («Οἰδίπους Τύραννος», «Ὁρέστεια», «Μάκβεθ», «Βασιλιάς Λήρ»), οὔτε πολιτικοί καί στρατηγοί («Ἰωάννης Καποδίστριας», «Κοριολανός»), οὔτε ἐπιφανεῖς κληρικοί καί ἐπιστήμονες («Φόνος στή Μητρόπολη», «Βίος τοῦ Γαλιλαίου», «Κοπεργάγη»). Εἶναι κοινοί θνητοί, τῆς διπλανῆς πόρτας ἀνθρωποι. Ἡ ζωή τους, οἱ ἐνέργειές τους περνοῦν ἀπαρατήρητες, γιατί δέν προκαλοῦν παλιροῦς κύματα μεγάλης ἐμβέλειας. Οὔτε κἂν ἀναταράξεις στόν κοινωνικό τους περίγυρο. Οἱ ἱστορικοί δέν ἀσχολοῦνται μέ αὐτούς. Ἀσχολοῦνται ὅμως οἱ θεατρικοί συγγραφεῖς καί ἀναδεικνύουν θέματα πού εἶναι πολύ σημαντικά. Ἔτσι ἀποδεικνύεται καί ἐπισημαίνεται, ἔστω καί ἀνεπιγνώστως, ὅτι καί ὁ πλέον ἄσημος ἀνθρωπος εἶναι πολύ σημαντική ὑπόθεση, μοναδικός, ἀνεπανάληπτος.

«Τό Μάτς» πρωτοπαίχτηκε στό Ἐθνικό Θέατρο τό 1978 καί διατηρεῖ τήν ἀξία του γιατί τό κύριο θέμα του εἶναι καίριο, διαχρονικό. Παρακολουθοῦμε κάποιες

φάσεις από τήν ζωή μιᾶς μικροαστικῆς, ἑλληνικῆς οἰκογένειας, καί τίς σχέσεις τῶν μελῶν της: πατέρας, μητέρα, γιός. Στήν ἐπιφάνεια δέν διακρίνουμε τίποτε τό ἀσυνήθιστο, τίποτε τό ἐξαιρετικό. Ἡ καθημερινή ζωή χωρίς ἐξάρσεις κυλάει ἐπίπεδα. Ἡ κάθε ἡμέρα ἀντιγράφει τήν προηγούμενη. Αὐτό μᾶς λέει ὁ πατέρας πού βρίσκεται καθηλωμένος σέ ἀναπηρικό καρότσι καί λειτουργεῖ καί ὡς Ἀφηγητής στό ἔργο. Κάθε πρωΐ ἡ μητέρα σηκώνεται, πηγαίνει στό μπάνιο, ξυπνᾷ τόν γιό τους καί προσπαθεῖ νά τόν πείσει νά σηκωθεῖ καί νά ἐτοιμαστεῖ νά πάει στή δουλειά του. Τοῦ ἐτοιμάζει τό πρωινό του. Κάθε ἡμέρα καί ὁ γιός κάνει τά ἴδια πράγματα.

Ἐκτός ἀπό τίς καθημερινές φροντίδες της γιά τόν γιό της καί τήν ἔγνοια της νά σηκωθεῖ ἐγκαίρως ὥστε νά εἶναι ἐγκαίρως στή δουλειά του, ἡ μητέρα προσπαθεῖ νά τόν προστατεύει καί ἀπό τούς διάφορους κινδύνους πού τόν ἀπειλοῦν. Ὁ τρόπος ὅμως πού ἐκδηλώνεται τό ἐνδιαφέρον της ἐξοργίζει τόν νέο. Σ' ὄλο τό φάσμα τῆς ζωῆς, ἀπό τά ἀπλά καθημερινά μέχρι τήν ἐπιλογή τῆς συντρόφου τῆς ζωῆς του. Εἶναι ὑπερπροστατευτική. Ἡ ἀγάπη της εἶναι νοσηρή. Θῦμα της ὑπῆρξε ὁ ἀντρας της πού ἔβαλε στό περιθώριο. Συμβουλεύει τόν γιό του νά φύγει γιά νά γλυτώσει ἀπό τόν πνιγηρό ἐναγκαλισμό της.

Ἡ γνήσια ἀγάπη σέβεται τήν προσωπικότητα τοῦ ἄλλου, τήν ἐλευθερία του. Συντελεῖ στήν ἀνάπτυξη, στήν ἀνθιση τῆς ζωῆς. Καί τό πιό εὐγενές στοιχεῖο, ἡ ἀγάπη, ἐνεργεῖ ἀρνητικά, ἐάν δέν ἔχει προηγηθεῖ πνευματική κάθαρση.

«Ο ΠΡΟΓΟΝΟΣ» τοῦ Ἁγγελου Τερζάκη.

Μιά γυναικεία κραυγή. «τό παιδί!», μόλις πρίν ἀνοίξει ἡ αὐλαία μεταδίδει τήν ἀγωνία τῆς μάνας γιά τήν ἀσφάλεια καί τήν ζωή τοῦ παιδιοῦ της. Καί αὐτή ἡ ἀγωνία ἀνανεώνεται ὡς ἀτμόσφαιρα μέ ἀνάλογες ἐκφράσεις καί κινήσεις κατά τήν διάρκεια τῆς παραστάσεως. Φόβος καί ἀγωνία γιά τόν τρίχρονο γιό της, πού δέν ἐμφανίζεται ποτέ στή σκηνή. Δέν προφέρεται ποτέ τό ὄνομά του. Στήν ἀρχή ὡς κίνδυνος προσδιορίζεται μιᾶ στέρνα στόν κῆπο. Στή συνέχεια ὁ κίνδυνος γίνεται ἀόριστος.

Καί ὅταν ἀνοίγει ἡ αὐλαία ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ μυστηρίου ἀρχίζει νά πυκνώνει. Ὁ Στέφανος καί ὁ ἐπιστάτης μπαίνουν, σάν σέ ὑπόγειο σπήλαιο, σ' ἓνα μεγάλο δωμάτιο ὅπου τά ἔπιπλα εἶναι σκεπασμένα μέ μεγάλα κανναβόπανα. Σ' αὐτό τό σπίτι μέ τά πολλά δωμάτια καί τόν μεγάλο κῆπο ἔζησαν τά παιδικά τους χρόνια οἱ ἀδελφές Ἑλμα καί Μάγδα. Ἐπιστρέφουν τώρα ἀπό τήν πόλη γιά νά ζήσουν κάποιο διάστημα, ἄγνωστο ἐκ τῶν προτέρων. Ἡ Ἑλμα μέ τόν ἄνδρα της Στέφανο καί τήν κόρη της Κατερίνα. Ἡ Μάγδα μέ τόν ἄνδρα της Φίλιππο. Ἀπό κάποιες συνθηκες εἶναι ἀναγκασμένοι νά συνοικήσουν σ' αὐτό τό σπίτι, πράγμα ἀνεξήγητα

δυσάρεστο, αλλά εκείνο που μένει μυστήριο είναι ο λόγος που τους έκανε να έλθουν εδώ. Κοντά τους και η άνεψιά τους Άννα.

Ο Στέφανος είναι καθηγητής της έντομολογίας στο πανεπιστήμιο. Άν και θετικός και εκφράζει τον ένθουσιασμό και την υπερηφάνεια που αισθάνθηκε η «πολιτισμένη» ανθρωπότητα για την πρόοδο που πέτυχε στον χώρο των θετικών επιστημών τον 19ο και 20ο αιώνα, φιλοσοφεί και όνειροπολεί. Άποστασιοποιημένος από τη δραματική πραγματικότητα που τον περιβάλλει, με την στάση και τις αντιδράσεις του προς αυτήν την πραγματικότητα προσφέρει στον θεατή κάποια χαλάρωση μέσα στην δραματική ένταση.

Γιατί δράμα ζούν οι τρεις γυναίκες: Άνεξήγητα σκληρή, απαιτητική, ψυχρή και τυπική προς την αδελφή της ή Μάγδα. Η δεκαοχτάχρονη Κατερίνα εκδηλώνει μιάν άνεξήγητη σκληρότητα, νευρικότητα, κυνισμό, αντίθεση προς όλους σχεδόν. Φόβοι, αγωνία, ένοχές βασανίζουν την Έλμα που ποθεί έξιλέωση. Στην Άγία Γραφή της μητέρας της διάβασε κάποιο μήνυμα. Σ' αντίθεση προς τη Μάγδα, η Έλμα φθάνει να πιστεύει στην λύτρωση μέσω της μετάνοιας. Άλλά ποιό τό δράμα τους; Τό μυστήριο ξεδιαλύνει: Τό τρίχρονο παιδί της Έλμας είναι γιός του Φίλιππου και η Μάγδα ύποπτευόταν τον έρωτικό τους δεσμό. Αυτός είναι ο πατέρας και του παιδιού που περιμένει η άνεψιά του Κατερίνα. Στά έρωτικά του δίχτυα θά έπιανε και την άλλη άνεψιά του, την Άννα, αν η Κατερίνα δέν προλάβαινε να τον τραυματίσει με κυνηγετική καραμπίνα.

Ο φόβος και η αγωνία της Έλμας για τό τρίχρονο παιδί της δέν μετατρέπονται σε μέτρα και ενέργειες προστασίας, αλλά άποτελούν τον κύριο όριζόντιο άξονα του μυστηρίου του έργου που την συνδέει με τον πρόγονο. Ο κάθετος άξονας του μυστηρίου την συνδέει με τον προγονό, τό έγκαταλελειμμένο, ήλικιωμένο, συγγενικό πρόσωπο στη σοφίτα. Ο πατέρας της; Άγνωστο. Κάποιες έλλειπτικές αναφορές, φόβοι, τό βλέμμα της που στρέφεται προς τά επάνω, κάποιοι θόρυβοι συντηρούν τό μυστήριο. Τό σπίτι φαντάζει στά μάτια μας σαν στοιχειωμένος μεσαιωνικός πύργος. Τί είδε τό τρίχρονο παιδί που άνέβηκε στη σοφίτα και βουβάθηκε; Ποτέ δέν θά μάθουμε.

Στην αρχή και στο τέλος ένα νέφος σε τοῦφες καλύπτει τό δάπεδο της σκηνης. Στο τέλος ο θόρυβος από την σοφίτα ζωηρεύει, σαν να κατεβαίνει κάποιος προς τό ισόγειο. Τά πρόσωπα παρακολουθούν με αγωνία. Ήλθε η ώρα που θά δώσουν λόγο για τίς πράξεις και παραλείψεις τους όπως θά δώσουμε όλοι στον Κριτή κατά την Δευτέρα Παρουσία;

«ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» του Ρώσου συγγραφέα Άλεξέι Άρμπούζωφ.

Σ' ένα παραλιακό θεραπευτήριο της Ρίγα όπου εργάζεται ο γιατρός Άλεξέι Νικολάγιεβιτς, 63 χρόνων, γνωρίζει την Κατιούσα Βασίλιεβνα, 50 χρόνων και... κάτι, που έχει πάει εκεί για ιατρικές εξετάσεις. Είναι αρχές φθινοπώρου και αρχές φθινοπώρου της ζωής τους. Σέ έννεα σκηνικές εικόνες ο συγγραφέας μας παρουσιάζει την βαθμιαία προσέγγιση τών δύο αυτών μοναχικών προσώπων, τά θετικά και άρνητικά στοιχεία του χαρακτήρα τους και της νοοτροπίας τους και την τελική ένωση της ζωής τους στον γάμο.

Η άμοιβαία προσέγγιση προκαλει και μία ποιοτική, πνευματική αναβάθμιση του καθενός. Η τέχνη του δραματουργού εκφράζεται και στό σταδιακό ξετύλιγμα του παρελθόντος τους καθώς και στην πειστική σκιαγράφηση του άνδρικού και του γυναικείου ψυχισμού προσώπων, που έχουν μπει στό φθινόπωρο της ζωής τους. Διαφορετικοί τύποι που άλληλοσυμπληρώνονται. Δέν σημειώνονται εκρήξεις, ούτε καν έντάσεις, δέν εκδηλώνεται φλογερό πάθος. Τά πρόσωπα είναι κατασταλαγμένα, δέν είναι νεανικά, ενεργά ήφαιστεια. Τά χαρακτηρίζει αὐτοσεβασμός και τρέφουν σεβασμό πρὸς την έρωτική σχέση. Ένα άλλο άξιοσημείωτο στοιχείο του έργου είναι οί πάμπολες νότες λεπτοῦ χιούμορ. Θετικό επίσης στοιχείο άποτελεί τό πνεύμα αισιοδοξίας που άποπνέει. Αὐτά αντισταθμίζουν την έλλειψη δραματικής έντάσεως. Τό έργο χαρακτηρίζεται «ρομαντική κωμωδία». Έχει κάνει επιτυχή καριέρα εκτός Ρωσίας. Δέν προκαλεί «εύκολο» γέλιο, αλλά εύφροσύνη.

«ΠΡΟΔΟΣΙΑ» του Άγγλου συγγραφέα Χάρολντ Πίντερ.

Στήν «Προδοσία», που γράφτηκε μετά την διάλυση του γάμου του και πρωτοπαίχθηκε στό Λονδίνο τό 1978, άναγνωρίζουμε κοινά στοιχεία μέ την άλλη δραματουργική παραγωγή του Πίντερ (συνήθεις σύγχρονοι άνθρωποι, φάσεις σύγχρονης καθημερινής ζωής χωρίς κανένα έξαιρετικό στοιχείο, ύπαρξιακά προβλήματα κάτω από την επιφάνεια, λόγος καθημερινός, άπλός, λιτός και έλλειπτικός, παύσεις και σιωπές, χαμηλοί τόνοι, όλιγοπρόσωπο). Διαπιστώνουμε όμως μιάν άπομάκρυνση από τό θέατρο του παραλόγου. Είναι σέ μεγάλο βαθμό αὐτοβιογραφικό. Ός πρὸς την δομή του σκηνικού χρόνου τό έργο είναι μιá εναλλαγή έννεα σκηνών από τό παρόν, τό μέλλον και τό παρελθόν.

Σέ πρώτο πλάνο έχουμε ένα έρωτικό τρίγωνο. Ο Τζέρρυ και ο Ρόμπερτ είναι παλιοί και καλοί φίλοι. Συνεργάζονται στην έκδοση λογοτεχνικών έργων. Η Έμμα, γυναίκα του Ρόμπερτ, διευθύνει μιá γκαλερί. Έχει δημιουργήσει έρωτικό δεσμό μέ τον Τζέρρυ που είναι έγγαμος. Έχουν ένοικιάσει διαμέρισμα. Και ο άντρας της

Ρόμπερτ τήν άπατᾶ. Ἔρχεται ὥρα πού ὁ Ρόμπερτ μαθαίνει τόν ἔρωτικό δεσμό τῆς γυναίκας του μέ τόν καλύτερο φίλο του, ἀλλά δέν σημειώνονται δραματικές ἐξελίξεις οὔτε οἱ τόνοι ἀνεβαίνουν.

Ἄν τό δέντρο δέν εἶναι ὑγιές, ὁ καρπός εἶναι «σαπρός». Ἔτσι καί στίς διάφορες φάσεις τῆς ζωῆς μας, στούς διάφορους τομεῖς τῆς δραστηριότητάς μας οἱ ἀποτυχίες, τά ἀδιέξοδα, τά ναυαγία μας εἶναι καρποί τοῦ ἄρρωστου ἀτομικοῦ καί συλλογικοῦ εἶναι μας. Στήν «Προδοσία» ὁ γάμος καί ἡ φιλία, σχέσεις ἱερές καί ὠραίες, προδίδονται γιατί ἔχει βεβηλωθεῖ ἡ ἱερή, ἀθάνατη διάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

25 Ἀπριλίου 2023

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΕΤΦΤΛ-ΛΓΠ 2023